

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

3. Oppositionibus obuiatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

CERTAMEN III.

Oppositionibus obuiatur.

1. Oppones primo contra primam conclusionem illud Aristotelicum ex 1. poster. c. 2. satis vulgare proloquium: *Quod non est, non scitur*: atqui negationes, & carentie rerum vere non sunt: ergo nec secundum seipsas sciuntur. Proloquium intelligit noster Vazquez vniuersum de scientia non entis per assensum, quasi solo sensu cognosci negationes possint: vel, ut solum velit Aristoteles ei, quod falsum apparet, ac non esse, ut proponitur in propositione obiectiua intellectum non assentiri; sed dissentiri: sique intellectum veri, seu entis per assensum professionem, & accessum; secundi per dissentium, recessum, & fugam. Dispicit utraque explicatio: prima, quia nos, ut diximus, negationi entis sub regimento entis, seu esse ficti assentimur; nec solum dissentimur: ut in hac propositione *negatio Antichristi est*. Secunda: quia, si ei solum, quod non apparet verum, dissentimur; assentimur autem ei, quod verum apparet: cum modo appareat, sique omnino verum. Antichristum non esse, & non esse alia omnia, quæ nunc suis negationibus a rebus remouentur, eorum negationibus assentimur, non autem dissentimur; licet existentie rerum, quas remouet, dissentiamur. Vnde efficaciter ad hominem prima expositio euenit per secundam. Facilius, gemianus, vniuersalius, ac verius proloquium intelligo, *Id, quod non est, non sciri*: ac proinde id, quod negatione remouetur, quando negatio adest, nusquam sciri esse: negatio autem rei negatione ipsa non remouetur; sed suo modo est, cum remouet positum: ac proinde cum res non cognoscitur, quia non est, eius negatio cognoscitur.

2. Oppones secundo: veritas, seu verum est passio metaphysica entis: ergo ad conuenientiam cum illo dicitur: ergo nequit conuenire negationi: quia iam de suo ente dicitur, eique, nec solum ent conuenit. Huius autem communis, & vera responsio est, veritatem positam, quæ sit in positum, nec apparenti solum soliditate efficiendi (ut diximus controu. met. ac sæpe controuers. de Trinit. & hic controu. 1.) esse entis passionem, ac proinde ad conuenientiam cum illo dici: scilicet negatiuum veritatem non entium, seu carentiarum propriam. Tertio opponitur ex eo quod res est, propositionem, & cognitionem esse veram: ex eo vero quod non est esse falsam, ut vulgo dicitur: ergo non entis vera cognitio esse non potest: ac proinde Deus, qui nihil, nisi vere cognoscere valet, non entia non cognoscit. Distinguo Antecedens: de cognitione, seu affirmatione positum, seu positum, ut Petrus est, vel est albus, concedo Antecedens: de negatiua nego. Hæc enim potius ex eo, quod res non est, est vera; essetque falsa, si res esset, ut patet. Quarto opponitur: cognitionem esse veram representationem, & similitudinem positum cum obiecto cognito, quæ ad negatiuum positum vere esse non potest: ac proinde neque negatio cognosci valebit. Respondeo: veram positum similitudinem physicam non posse esse ad non eos seu cum negatione, posse autem esse veram positum intentionalem cum negatione.

3. Quinto: Iocosa, & puerili æquiuocatione argues: ut Deus cognoscit carentiam rei, cognoscit nihil: qui nihil cognoscit, nullam habet cognitionem: ergo Deus circa carentiam rei nullam habet cognitionem: æquiuocatio est in voce *nihil*, quæ verbo præposita negat cognitionem omnem; postposita designat cognitionis obiectum: præterea rigore loquendo carentia vna non est absolute nihil, hoc enim est omnium entium remotio, illa vero vnius solum. Instabis: visus eo solum modo videt tenebras: ergo & intellectus etiam diuinus. Negatur consequentia: tum quia visus obiectum color & lux est, non autem verum, & cognoscibile in tota sua latitudine, quod est intellectus obiectum, negationisque, & carentie rerum comprehendit. Respectu autem intellectus diuini specialis alia disparitas intercedit. Nam vi-

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

lus potentia, & principium cognitionis inadæquatum est, quod obiecto per se, vel per speciem adiuue debet compleri: id quod negatio neque proxime, neque remote præstare potest: cum negatio adiuua esse non possit. In Dei autem intellectu potentia adæquata ad cognitionem cuiuslibet obiecti est: quare nulla obiecti adiuuitate eger, sed sola terminatione, seu extrinseca eius positione, & veritate in quouis statu, ut in eo cognoscatur, suæque infinita scientia representetur. Eiusmodi autem veritatem, & cognoscibilitatem carentiis adesse, asserim monstratum est.

4. Tandem, si veritas, & cognoscibilitas carentiis adest, erunt intra spheram obiectiuium intellectus creati: ergo ut in se sunt, poterunt ab intellectu creato videri, nec solum per species alienas; sed per proprias à Deo saltem immixtas. Inde enim Deum videri posse ab intellectu creato per speciem propriam, & ut in se est; nec solum abstractiue communiter probatur: quia, verum, & cognoscibile cum sit, ab illoque proinde naturaliter abstractiue cognoscatur, nequit non absolute posse ab illo intuitiue, & per speciem propriam videri. At implicat videri, & per species proprias ab intellectu creato secundum se sumptas carentiis rerum: ergo & habere veritatem, & cognoscibilitatem. Minor suadetur: quia ut videatur, per species proprias debet videri, ut est in se, atque habere esse obiectiue in mente cognoscentis: implicat videri ut est in se quod nusquam est: habereque esse obiectiue quod nullum habet esse. Hoc argumentum (quod minori doctrinarum sumptu in mente Dei enonmaretur) æquiuocationis fallacia laborat: illud quippe, *ut est* cognitionis intuitiue non significat vniuersum esse positum, & absolute tale; sed vel positum, vel negatiuum: atque excluditur cognosci ad modum alterius, atque aliter quam suo modo sit, siue positum, si positum obiectum sit, siue negatiue, si negatiuum: quo pacto à Deo carentia videtur esse nihil, seu non esse aliquid rei, cuius carentia est: sique casu, quod Deus speciem propriam carentiæ intellectui creato infunderet, ab eo videretur.

5. Contra secundam conclusionem opponitur. Non entia nequeunt esse obiecta motiua: atqui quidquid cognoscitur in se obiectum motiuium suæ cognitionis esse debet: ergo non cognoscitur in se à Deo. Absolutè distinguitur Maior communiter: de motione physica conceditur, de intentionali negatur. Licet enim nequeant non entia mouere physice potentiam producendo in illa, vel sui speciem, vel partialiter cognitionem; possunt autem, inquit, mouere intentionaliter determinando suam veritatem, & cognoscibilitatem intellectum Dei, ut in ipsa feratur. Similiterque distinguitur Minor, & negatur consequentia: vnde ad instantiam quæ fieri posset, quod non entia non specificent diuinam cognitionem, ut deberent, si in se cognoscerentur, negant illam non specificare. Ego verò Maiorem plane admitto iuxta verosimiliorem mihi doctrinam supra traditam: quia intellectus diuinus è suo primario obiecto, & adæquato specificatiuo Deo infinita, atque omniscientia euadit: determinataque est non solum ad representandum per accessuram representationem, sed representatio actualis cuiuslibet veri, & omnium, quæ occurrerint in quocumque statu cognoscibilitatis, & veritatis, quin ei aliquid formale, & intrinsecum representationis actualis addatur, ut sæpe diximus: vnde eis obiectis nec determinari potest, nec specificari, cum vtrumque adhuc respectu illorum antecedenter habeat. Sed Minor de motione physica per speciem, vel cognitionis suæ physicam productionem adhuc respectu intellectus creati falsa est omnino propositio: nam cognosci in alio ad solum obiectiuium determinatione spectat, quæ ex præcognito aliquo mens in alterius ducitur cognitionem: quo modo species obiecti non mouet, ac proinde neque efficit, quo minus ob illam obiectum in se videatur, ac non in alio, ut patet in visione coloris, & beatifica creati intellectus.

6. Oppones rursus contra eandem conclusionem illud satis ad rem hanc vulgare Dionys. 7. de diuin. nom. sub med. *Non quod per speciem singula consideret: sed vno causa complexu omnia sciatur*. & continet: *quemadmodum etiam lux per causam in se tenebrarum notitiam anticipatam, & informatam habet, quod non aliunde,*

aliunde, quam ex luce tenebras nouit: quæ ita contra nos, & pro aduersariis interpretatur S. Thom. 1. p. quæst. 14. a. 10. corp. sic autem est cognoscibile unumquodque, secundum quod est: unde, cum hoc sit esse mali, quod est privatio boni, per hoc ipsum quod Deus cognoscit bona, cognoscit etiam mala: sicut per lucem cognoscuntur tenebra. Unde dicit Dionys. 7. c. de diu. nom. quod Deus per semetipsum tenebrarum accipit visionem, non aliunde videns tenebras, quam à lumine. Ad 4. vero subdit: Malum non est per se cognoscibile: quia de ratione mali est, quod sit privatio boni: & sic nec definiri potest, nisi per bonum. Respondetur (quod ad præsens attinet) huiusmodi: aliud esse cognosci aliquid necessario in alio, seu per aliud tanquam per medium præcognitum; aliud cognosci per aliud tanquam per terminum. Primum obest quominus, quod ita in alio, seu per aliud necessario cognoscitur, cognoscatur in se; secus secundum: relatiua enim omnia, seu relationes in se, & per se cognoscuntur, & tamen necessario per suos terminos cognoscuntur: non tamen per illos præcognitos; sed simul cognitos, ut de relatiuis aiebat Aristoteles esse simul cognitione. Hoc modo solum docet Dionys. & S. Thom. cognosci priuationes, seu non entia per entia, quæ remouent, tanquam per terminos, ut postremis verbis expressit S. Thom. non autem per illa, tanquam per media, quod solum secundæ nostræ conclusioni poterat aduersari. Reliqua quæ in textu Dionysij ad alias quæstiones spectantia continentur suis locis, vel exposta sunt, vel postea suis locis exponuntur.

7. Disputatur seorsim, & à S. Thom. & ab aliis an Deus cognoscat mala: atque in S. Thom. est titulus diuersus sit de scientia diuina non entium, & scientia diuina malorum: tamen sub extremo hoc titulo de negationibus, & carentiis rerum agit, de quibus nos in præsentia, ut legenti parebit, in priori enim titulo de cognitione Dei erga possibilia, quæ non existunt, solummodo agit, non autem de illius non existentia, siue remotione. Mala igitur triplicis generis sunt, vel physica, & metaphysica, quæ physicam, vel metaphysicam rerum bonitatem remouent, vocaturque malum naturæ, quia rebus, quibus natura constat, disconuenit, quibus etiam positua aliqua incommodant, ut aquæ calor: vel moralia, seu culpa, cuiusmodi solum sunt mala peccata; vel pænæ; & de tertio genere mali, hæc eadem omnino mala quæ primi generis sunt: addito solum quod in pænam delicti immittantur. Secundi generis mala sunt peccata, siue in priuatione omnia, siue in positio, quæ commissionis sunt, consistant. Atque hæc posse etiam mala pænæ esse Recentiores Murciani censent: ego vero cum ex nullo sine amari posse à Deo peccata videam, pænæque omnem ab infligente illam amari debere, de eorum permissione solum malum pænæ posse esse iudico: non autem peccata ipsa, si proprie, & rigore scholastico loquamur. Hæc autem omnia malorum genera, eorumque indiuidua singula secundum se à Deo cognosci fide sanctum est. De malis physicis, seu naturæ ex illo Sap. 8. *Monstra sunt antequam fiant*: De moralibus ex Amos 3. *Cognoui scelera vestra*. De malis pænæ ex Amos 3. *Si est malum in ciuitate, quod non fecerit D minus, atque adeo cognouerit*. Ratione autem, secundum se ea omnia, & in se à Deo cognosci probant omnia, quæ à quæst. 2. huc usque diximus. Cum enim ea omnia mala vel posituius entitatibus, vel earum negationibus consent, atque positua omnia, eorumque negationes & carentias secundum se, & in se unumquodque cognosci à Deo ostenderimus: & mala triplicis illius generis secundum se, & in se cognosci à Deo, certissimum est. Deinde in ipsis generale illud argumentum sæpè efformatum euidenter instauratur: quia ea omnia, & singula secundum se, & in se veritatem, & cognoscibilitatem habent: quare omnium Deum nequeunt latere.

QVÆSTIO V.

An impossibilia, & chimeras, siue negationes possibilitatis cognoscat Deus? ubi de cognitione diuina entium rationis.

DIXIMVS disputationis præfatione, negationes, seu carentias cum vniuersis diuini entitatis rerum, quæ esse possunt, ac proinde contingentes, & in carentiis eorum, quæ esse non possunt, ac proinde necessarias. De primis q. proxima diximus; de secundis in hac seorsim dicemus: est enim indiscriminatim ac simul, quasi de vna, eademque difficultate vulgo disputetur, tamen est in vtraque questione valde diuersa difficultas, ita ut primo admisso, negari possit magno fundamento secundum, ut ex dicendis patebit.

CERTAMEN I.

Doctorem sententia expenduntur.

1. **T**OTIDEM ferè sunt in questione præsentia, quot in proxima sententiæ iure: quia eadem vtraque, atque vtriusque difficultas æstimatur. Enricus, Canat. 1. p. qu. 28. a. 2. d. 3. dub. 1. Molina ibidem d. 3. conclus. 4. docere dicuntur, impossibilia, & chimeras, seu necessarias negationes cognosci à Deo, quatenus quadam rationis entitate induuntur, non autem secundum se sumptas: quemadmodum de negationibus omnibus, etiam rerum creaturarum, quæ nunquam erunt, docuisse idem referuntur, ac insuper Valentia, & Fonseca, de quibus supra. Sed certe sicut de Valentia, & Fonseca diximus, nil tale Molina docet loco citato, neque verbum ea de re; sed solum de distinctione formalit metaphysica ex parte obiecti vniuersi attributi ab alio, tam respectu intellectus creati, quam diuini. Canariensis vero sententiam ex loco citato refert ibidem, quæ tota circa idem punctum est, nihilque de præsentia agit: licet vterque Deum entia rationis, quæ creatus intellectus in distinguendis attributis confingit, cognosci à Deo asserat: ex qua doctrina, & ea etiam, quæ, dum negationes chimerarum cogitamus compingimus, à Deo cognosci consequens est. Sed de hoc nulla hic est quæstio: sed an negationes possibilitatis chimerarum secundum seipsas, & ut vere, ac non fictione nostra sunt (si certe suo negatiuo modo sunt) Deus intueatur. Idcirco in hac sententia refutanda hostem, quem imperamus, non habemus, cum nullus exploratus eius patronus adsit. Cæterum, si ut dixi, sub tegumento illo rationis vera negatio chimæ latet, satis copians ex dictis est, eam secundum se, atque in se videri à Deo.

2. Secunda sententia sit: Non posse à Deo videri vlla ratione, quia positium aliquid impossibile, & chimæra vere non est; sed negatiuum: quare neque verum, & cognoscibile, atque adeo solum cognosci à Deo negatiue quatenus chimæram, quam à possibilitate remouet, non cognoscit, ut proxima quæst. de negationibus rerum positibilium certam. 1. in prima sententia referebamus, cuius fundamenta omnia discimus certam. 2. & 3. eius impugnationibus, & solutionibus fundamentorum referendis idcirco abstinemus, cum facile omnia ea à quolibet transferri huc possint. Tertia sententia esse potest, quam in simili de negationibus positibilium non existentium certam. 1. citato secundo loco retulimus, scilicet: cognosci negationes impossibilium, de quibus hic agitur, à Deo solum quatenus cognoscit se possibilia, quæ remouent, non videre. Hæc etiam sententia ad rem præsentem eis rationibus confutanda est, etique solutio